

GÅ“TOVÅ% U ADRIANOPOLE - 3

ÅEtrtek, 13 srpen 2015

8. srpna císaÅ™ské vojsko vstoupilo do Adrianopole, zanechalo tu malou posádku a probÅ›hly pÅ™ípravy na bitvu. Ráno 9. srpna 378 vytáhl severovýchodním směrem. PÅ™esun jim zabral celé dopoledne a až po poledni uviděl Góty – zhruba 12km od Adrianopole (dnešního Edirne). Valens byl pÅ™esvědčený o tom, že má drtivou početní převahu. Nemá armáda byla zhruba stejná početná.

Když císařské (jejich hlavní síly tvořila těžká pěchota) dorazili na bojiště, měli za sebou hodiny plynulého letního vedru pod palbou neúspěšného slunce. Měli hlad a žízeň. PÅ™ed sebou viděli gótský tábor na mírném návrhu. Ten vypadal tak, jak bylo typické pro nomády ze stepí – do kruhu postavené vozy tvořily vlastní hradbu. Uvnitř císařské vojsko; tí viděli spí; a nepočetnou pěchotu. Až gótská armáda pÅ™edvedl; jízdu jim v nějakém zkratu nedo;lo. Ale i tak bylo jasné, že prázek se Å™ádov; pÅ™epo; – císařské; prost; žádnou početní převahu neměli. Jsme na bojišti v pozici Å™ímského vojáka, na návrhu v levé části snímku stojí gótský tábor. Když si to císař Valens uvědomil, pokusil se chytit stěbla a vyjednávat. Za Góty vyjednával král Fritigern a vystupoval v; císařmi velmi tvrdě. Ve skutečnosti se nejspíše jen snažil získat čas. Hlavní gótské síly byly tou dobou totiž jinde. Těžko o;lo o proměnlivý záměr nebo císařské; Góty jen opravdu nachytali nepřipravené, ale v okamžiku kdy císařská armáda stanula na dohled gótského tábora, byla celá gótská jízda několik kilometrů daleko a plenila okolí. Nicméně v jednu chvíli během vyjednávání se něco pokazilo a velitel císařské gardy si snad něco a;patně vylo; zahájil útok. Na; které další jednotky si myslely, že jde o ten kýžený frontální útok (nebo vojáci padali únavou a žízni a měli v;cho dost) a pÅ™idali se. Vyjednáva; se vrátili ke svým armádám a Fritigern rozkázal zapálit trávu pÅ™ed táborem. Na; které zdroje dokonce uvádějí, že zde byly připravené velké vetry. Rozhodně Gótové velmi rychle vyklidili bojiště, které se proměnilo v pec, stáhli se do tábora a útočící Å™ímské vojsko jen zasypávali a;ípy. Å™ímané se pÅ™evalili pÅ™es hořící stÅ™ed bojiště a pÅ™estože už byli na pokraji v;ch vozovou hradbu a vypadalo to, že bitvu vyhrájí. Jenže v tu chvíli se na bojišti objevili Alatheus a Safrak s těžkou jízdu, která nejdříve rozprá; císařskou jízdu a pak začala útočím Å™ímanům najíždět do zad. A bitva s; změnila ve strašlivý masakr. V;ina Å™ímské armády se ocitla v kotli ze v;ch stran sevřeném útočícími Góty, pÅ™i;emž pod nohama jim je; dohořela suchá tráva, dusil je v;udyp;ítmný dým prašící slunce. V některých místech byla prý tláenice tak velká, že zabít vojáci neměli kam padat a jízdu vzdoroval a;ik, ve kterém stála Å™áda mrtvých. Ažba se změnila v pokus o útěk Å™ímských vojáků a protáhla se až hodinu. Během bitvy padlo kolem 30.000 Å™ímských vojáků, v podstatě celý dělostrojnický sbor a také sám císař Valens. Fzpráv byl během bitvy minimálně jednou zasažen a;ípem a pravděpodobně se mu s některými vojáky podařilo uprchnout na nedaleký statek, kde se opevnili, ale tam je dostihli Gótové a upálili i se statkem.

Co bylo na gótské armádě nové?

Je to jednoduché - těžká jízda. PÅ™edobraz stÅ™edověkého rytíře. Mimochodem, pusíte si po pÅ™etnutí závěru Návratu krále, kde rohanští jezdci útočí na skřetí armádu obléhající město. To je v podstatě dokonalé filmové ztvárnění útočící gótské jízdy se v;ím v;udy. Gótové s celou svou kulturou inspirovali Tolkiena k popsání Rohanu. Rohan jsou Gótové.

Gótové útočí Historici vojenství se pÅ™ou o tom, jestli ta inovace byla skutečně dílem Gótů a jaký díl v;ztví si Góti Adrianopole pÅ™ipsali díky těžké jízdu. Kombinace klasického germánského válečení s jízdním uměním nomádů. Obrněný germánský a;lehtic s pÅ™ilbou, kroužkovou ko;ilí, dlouhým mečem (nosili pravidelně dva) a dlouhým kopím posazený na koně, s nimiž se Gótové s;ili ve stepích. Dnes se vede debata o míře zásluh Gótů na roz;íání v Evropě, ale minimálně velký vliv na roz;íání tohoto vylep;ení měli. Vytvořili typ vojska, které se stalo zásadním pro celý stÅ™edověký a jeho symbolický soumrak uzavřela bitva u Crécy skoro o tisíc let později.

Co bitva zpřísobila?

Dalších 4 roky Gótové plenili prakticky celý Balkán a pokusy o jejich zastavení byly vzdor optimistickým ódám některých kronikářů zcela neúspěšné. Úspěšná však zůstala jen velká a dobře opevněná města a Góty se nepovedlo dobýt ani Konstantinopol, i když se o to pokusili. Až v roce 382 – 4 roky po bitvě – došlo k jakési legalizaci jejich útlaku a nějakému kompromisu. Císař jim udělil rozsáhlé pozemky, z nichž nuceně vysídlil dosavadní obyvatele, a přiznal Gótům v podstatě téměř plnou autonomii, byť formálně „uvnitř“ a „vně“ říše. Zajímavé je, že zatímco Fritigern byl ještě jedním z řady kmenových „králů“ a Tervingové byli relativně decentralizovaným kmenovým svazem, Alarich o dvacetiletí později už vystupoval jako skutečný panovník v sjednocených Tervingech (Visigóty). Silné království s dobře organizovanou centrální vládou tedy Gótové nevytvořili ve východoevropských stepích, ale uvnitř římské říše. Je to paradoxní, nebo logické?

Nicméně v nových sídlech Gótové zesílili, narostla jejich populace a došlo k další válce. Během ní postupně vyplnili Panonii a Podunají až k moravským hranicím. Císařská armáda stažená od Rýna je nedokázala pacifikovat a je stažení od Rýna zpřísobilo, že v roce 406 přes zmrzlý Rýn převalilo asi sto tisíc Vandalů – nehledě na pětinu z nich se pod prolomenými ledy utopila v mrazivém hrobu na dně Rýna. Císař, který neměl v oblasti žádné vojsko, povolil Frankům, aby přes Rýn také, směli zabrat pozemky na levém, do té doby římském, břehu Rýna, jen když Vandaly zastaví. Přes poctivý pokus to udělat, Frankové neuspěli, zato nové pozemky natrvalo zabrali (celou dnešní Belgii, Alsasko a Lotrinsko). Císařskou „rýnskou“ armádu tou dobou Gótové kousek od dnešní Vídně potlačili a nakonec se stoili do Itálie, kde pod vedením Alaricha v roce 410 dobyli a vyplnili Řím. Attila v 4. století Hunů v roce 452, natož Vandalové v roce 455 obléhali a plenili už jen vylištěný stín Říma. Hlavním městem koneckonců už byla pro jistotu Ravenna. Vzpomeňme, že v roce 376, kdy Gótové překročili hranice říše, byli v pozici prosebníků žádajících azyl. O dva roky později zničili císařské vojsko a ovládli rozsáhlou část říše, naskytl si po dalších 4 letech vymohl legalizovanou autonomii. 18 let na to dobyli a vyplnili Řím, přičemž obě části říše uvedli v totální chaos, ze kterého se západní část Říma už nikdy nevzpamatovala. Gótové zabrali jižní Galie (Septimánii a Akvitánii – zatímco Frankové část severní), Hispánii a roku 493 i Itálii. Já vím, že v učebnicích dějepisu se jako datum zániku západořímské říše uvádí až rok 476 a historici nacházejí mnoho různých zlomových okamžiků, kdy došlo k onomu pomyslnému lámání vřetene a konci antiky, ale přímých Góty ten rychlý zánik odstartoval. A nám poskytuje dodnes mnoho materiálu k zamyšlení a možnosti porozumění situacím, které dnes prožíváme my sami.

TOMÁŠ HOUČKA